

Qasim Tu

Cu□c xu□ng đ□□ng c□a dân t□c Chăm đòi quy□n s□ h□u đ□t đai vào ngày 23 tháng 7 năm 2008 t□i thôn Văn Lâm, xã Ph□□c Nam, huy□n Ninh Ph□□c, t□nh Ninh Thu□n đã gây bao xôn xao trong qu□n chúng Chăm □ trong n□□c cũng nh□ □ h□i ngo□i. Đây là m□t bi□n c□ quan tr□ng phát xu□t t□ nhi□u nguyên nhân mà chúng tôi mu□n đ□a ra đ□ phân tích □ đây.

Dân t□c Chăm là m□t s□c dân sinh s□ng chuyên v□ ngh□ nông nghi□p, lâm nghi□p và chăn nuôi, có m□t lãnh th□ đ□t đai riêng đ□□c công nh□n k□ t□ tri□u đ□i vua Thi□u Tr□, bao g□m h□u h□t nh□ng ru□ng r□y n□m trên đ□ng b□ng □ phía Đông giáp bi□n Nam H□i và núi r□ng □ phía Tây giáp t□nh Lâm Đ□ng đ□□c xem nh□ là kho s□n ph□m lâm nghi□p và nông tr□□ng chăn nuôi dành riêng cho dân t□c Chăm. Cũng nh□ qui ch□ đ□t đai này, dân t□c Chăm có đ□ c□ h□i đ□ phát tri□n và □n đ□nh trong môi tr□□ng nhân sinh c□a h□.

Sau ngày gi□i phóng Mi□n Nam vào năm 1975, Nhà N□□c Vi□t Nam qu□c h□u hóa toàn di□n đ□t đai thu□c quy□n s□ h□u c□a ng□□i Chăm, đ□ sáp nh□p vào tài s□n c□a h□p tác xã nông nghi□p hay nông tr□□ng qu□c doanh. Chính sách chi□m đo□t đ□t đai này đã bi□n dân t□c Chăm thành m□t t□p th□ vô s□n, lâm vào c□nh nghèo đói kh□n cùng. Sau năm 1990, chính quy□n Vi□t Nam quy□t đ□nh gi□i th□ h□p tác xã nông nghi□p và nông tr□□ng qu□c doanh, t□p trung toàn b□ đ□t đai b□ t□ch thu và tr□ng d□ng đ□ chia đ□u cho m□i đ□u ng□□i dù h□ là dân t□c Chăm hay ng□□i Kinh, nh□t là ng□□i Kinh t□ mi□n B□c v□a m□i di c□ □ □t vào mi□n Nam sau ngày gi□i phóng. K□ t□ đó, m□i gia đình ng□□i Chăm ch□ h□□ng m□t vài sào đ□t đ□ nuôi thân qua ngày. Đây là m□t th□m tr□ng xã h□i vô cùng bi đát ch□a t□ng x□y ra trong l□ch s□ c□a dân t□c này. M□t c□ng đ□ng t□c ng□□i ch□ bi□t s□ng b□ng nông nghi□p, nh□ng thi□u đ□t đai canh tác và thi□u công ăn vi□c làm đ□ thay th□ cho ngh□ nông, không th□ nào thoát ra kh□i n□n nghèo đói và b□n cùng.

Cu□c xu□ng đ□□ng c□a dân làng Chăm thôn Văn Lâm vào ngày 23 tháng 7 năm 2008 đòi Nhà N□□c ph□i tr□ l□i đ□t đai c□a h□ là ti□ng chuông báo hi□u cho s□ chuy□n đ□ng trong ti□n trình

đ□u tranh c□a dân t□c Chăm mà không ai có th□ đoán đ□□c h□u qu□ c□a nó. Cu□c vùng d□y c□a h□ phát xu□t t□ m□t nguyên nhân chính đáng sau đây.

Sau ngày gi□i phóng, Nhà N□□c Vi□t Nam t□ch thu đ□t đai c□a 73 h□ ng□□i Chăm thôn Văn Lâm t□ng c□ng h□n 320 m□u đ□ xác nh□p vào nông tr□□ng qu□c doanh Quán Th□ thu□c xã Ph□□c Nam, huy□n Ninh Ph□□c, t□nh Thu□n H□i (cũ). Năm 1996, Nhà N□□c ra l□nh gi□i th□ nông tr□□ng này. Thay vì ph□i tr□ l□i 320 m□u đ□t đai cho ng□□i Chăm thu□c quy□n s□ h□u c□a h□, t□nh Ninh Thu□n l□i quy□t đ□nh c□p phát m□t s□ đ□t đai trên cho ng□□i Kinh ph□c v□ cho nông tr□□ng Quán Th□ làm s□ h□u, ph□n còn l□i đem bán cho công ty t□ nhân V□nh H□ Long nh□ng không đ□a ra m□t nguyên nhân chính đáng nào, m□t qui □□c b□i th□□ng nh□ th□ nào, b□t ch□p s□ khi□u n□i và kêu oan c□a 73 h□ ng□□i dân Chăm, ch□ nhân lâu đ□i c□a 320 m□u đ□t trên.

K□ t□ năm 1996, 73 h□ dân Chăm b□t đ□u đ□ trình đ□n khi□u ki□n đòi l□i đ□t đai c□a mình, nh□ng chính quy□n t□nh Ninh Thu□n không đ□ng ra gi□i quy□t. Năm 2004, dân làng ng□□i Chăm thôn Văn Lâm kéo nhau đ□n t□n Hà N□i đ□ nh□ chính quy□n trung □□ng can thi□p, nh□ng cũng không có k□t qu□. Năm 2006, h□ quy□t đ□nh xu□ng đ□□ng bi□u tình đòi h□i chính quy□n đ□a ph□□ng gi□i quy□t h□ s□ đ□t đai này, nh□ng không ai chú tâm đ□n nguy□n v□ng c□a h□. Ngày 6 tháng 12 năm 2007, t□p th□ đàn bà và ph□ n□ Văn Lâm t□p trung bi□u tình tr□□c tr□ s□ UBND t□nh Ninh Thu□n đòi chính quy□n tr□ l□i đ□t đai c□a h□. Thay vì gi□i quy□t nguy□n v□ng c□a nhân dân, t□nh □y Ninh Thu□n đi□u đ□ng công an và b□ đ□i dân phòng dùng hai chi□c xe c□ gi□i ch□ nh□ng đàn bà và ph□ n□ Chăm Văn Lâm v□t b□ □ huy□n Tuy Phong, t□nh Bình Thu□n và □ Cam Ranh, t□nh Khánh Hòa cách th□ xã Phan Rang kho□ng ch□ng 50 cây s□. Hành đ□ng hà hi□p đàn bà và ph□ n□ ng□□i Chăm thôn Văn Lâm vô t□i, vì h□ ch□ xin Nhà N□□c tr□ l□i đ□t đai c□a h□ mà thôi, đã tr□ thành m□t chuy□n đ□ng xã h□i khó x□, kéo theo s□ ph□n n□ c□a toàn th□ ng□□i Chăm v□ s□ đ□i x□ b□t công c□a chính quy□n đ□i v□i dân b□n đ□a, t□o thêm b□u không khí n□ng n□ trong m□i liên h□ gi□a ng□□i Chăm và Nhà N□□c Vi□t Nam.

Đ□t đai c□a ng□□i Chăm là s□ h□u do h□ t□o ra t□ m□ hôi và n□□c m□t nh□ng b□ chính quy□n chi□m đo□t. H□ ch□y lên t□nh kêu oan thì b□ chính quy□n t□nh ng□□c đãi, ra t□n Hà N□i đ□ nh□ chính quy□n trung □□ng can thi□p thì c□ quan trung □□ng kh□□c t□, không m□t ai c□u xét nguy□n v□ng c□a h□ su□t h□n 10 năm qua. M□t khi không tìm ra n□i n□□ng t□a đ□ gi□i bày n□i oan □c, th□ng kh□ c□a mình, dân t□c Chăm ch□ còn gi□i pháp cu□i cùng là d□n thân vào con đ□□ng đ□u tranh b□o đ□ng, b□t ch□p tù t□i, đ□ đòi l□i cho b□ng đ□□c đ□t đai thu□c quy□n s□ h□u c□a h□. Chính vì th□, 73 h□ dân Chăm □ thôn làng Văn Lâm, h□u h□t là đàn bà và ph□ n□, quy□t đ□nh xu□ng đ□□ng bi□u tình, ngăn ch□n xe c□a phái đoàn Th□ T□□ng Vi□t Nam và t□nh □y Ninh Thu□n nhân d□p đ□n kh□o sát d□ án xây d□ng lò đi□n h□t nhân □ khu v□c Ph□□c Dinh, huy□n Ninh Ph□□c, t□nh Ninh Thu□n vào ngày 23 tháng 7 năm 2008 v□a qua. Tho□t đ□u, đoàn ph□ n□ Chăm bi□u tình r□t ôn hòa, b□t b□o đ□ng v□i hai bi□u ng□ nh□ nhoi vi□t b□ng tay "Th□ T□□ng c□u dân v□i" và "Đ□n bù đ□t cho 73 h□". Ti□c r□ng đ□i ngũ công an và b□ đ□i dân phòng dùng quy□n l□c đ□ gi□i t□a hàng ngũ đàn bà và ph□ n□, bi□n v□ bi□u tình b□t b□o đ□ng thành nh□ng

v□ □u đ□ gi□a đôi bên, kéo theo bao s□ hoang mang trong qu□n chúng Chăm mà không ai có th□ đo l□□ng h□u qu□ c□a nó.

Ng□□i Chăm là m□t dân t□c b□n đ□a th□t thà, ch□t phác, đã t□ng hi□n h□u trên khu v□c này t□ ngay khai thiên l□p đ□a và g□n li□n v□i đ□t đai c□a h□ nh□ m□t tín ng□□ng thiêng liêng. Chính vì th□, m□i chính sách chi□m đo□t đ□t đai c□a dân b□n đ□a tr□ thành m□t hành đ□ng vi ph□m đ□n th□ gi□i tâm linh c□a dân t□c này, m□t h□ th□ng tín ng□□ng đã t□ng giáo d□c dân t□c Chăm thành m□t t□p th□ t□c ng□□i có m□t b□n ch□t riêng bi□t, nhìn qua b□ ngoài h□ r□t là hi□n hòa ch□t phác, nh□ng bên trong h□ là dân t□c r□t gan d□ và tr□c tính s□n sàng hy sinh c□ tánh m□ng đ□ b□o v□ danh d□ c□a h□, s□n sàng d□n thân vào lao tù, ch□p nh□n ch□ng l□i v□i b□t c□ b□o l□c, m□t khi quy□n l□i, s□ h□u đ□t đai c□a h□ b□ l□□ng g□t và chi□m đo□t. Bi□n c□ ngày 23 tháng 7 năm 2008 t□i thôn Văn Lâm là m□t minh ch□ng c□ th□.

Sau bao cu□c chi□n tang th□□ng tr□□c cu□c Nam Ti□n c□a dân t□c Vi□t, l□ch s□ ch□ đ□ l□i cho dân t□c Chăm m□t chu□i đ□n tháp hoang tàn đ□ nát n□m ng□n ngang trên su□t chi□u dài □ mi□n trung Vi□t Nam và m□t t□p th□ t□c ng□□i ch□a đ□y 100.000 ng□□i dân, s□ng l□ng l□, co c□m nghèo đói □ hai t□nh Ninh Thu□n và Bình Thu□n, ch□ ngày b□ đ□ng hóa và di□t vong. Hôm nay, h□ không mong mu□n gì h□n là mong m□i Nhà N□□c Vi□t Nam đùm b□c h□, t□o cho h□ đi□u ki□n “quy□n đ□□c s□ng” trong biên gi□i truy□n th□ng c□a h□, công nh□n quy□n s□ h□u đ□t đai c□a h□, xem dân t□c b□n đ□a này nh□ m□t công dân th□t s□ c□a qu□c gia Vi□t Nam, phá b□ m□i chiêu bài ch□p mũ ghép h□ vào t□p th□ ph□n đ□ng ch□ng phá Đ□ng và Nhà N□□c đ□ đòi t□ tr□, đ□c l□p, v.và

Dân t□c Chăm hôm nay là m□t c□ng đ□ng t□c ng□□i ch□a đ□y 100.000 ng□□i, không còn m□nh đ□t đ□ tr□ng rau, không còn con trâu đ□ cày ru□ng, s□ng co c□m trong nghèo đói, l□n h□p trong t□p th□ kh□ng l□ h□n 80 tri□u ng□□i Kinh, ch□ ngày b□ đ□ng hóa, lai căng m□t g□c. Ch□ có Đ□ng và Nhà N□□c Vi□t Nam m□i có đ□ quy□n l□c giúp dân t□c Chăm tìm l□i cu□c s□ng an bình và th□nh v□□ng h□n, c□u mang h□ đ□ dân t□c này còn gi□ l□i s□c thái văn hóa truy□n th□ng c□a h□ trong th□ k□ th□ 21 này. Đ□ đ□a chính sách này đ□n thành công, Đ□ng và Nhà N□□c cũng nên l□ng nghe nguy□n v□ng chân thành mà dân t□c này thi□t tha yêu c□u h□n là tin vào nh□ng báo cáo t□ chính quy□n đ□a ph□□ng cung c□p, trong đó đa s□ h□ s□ báo cáo không ph□n □nh trung th□c nh□ng gì đã x□y ra t□i đ□a ph□□ng. V□ xu□ng đ□□ng c□a dân t□c Chăm ngày 23 tháng 7 năm 2008 là m□t bài h□c đáng suy nghĩ.

(Ngu□n t□ li□u : *Harak Champaka 31* : 12-8-2008)